

Styrelsemöte 4/2024

Tid och plats: 11.12.2024 kl. 14.30. Svenska riksdagsgruppens grupprum i Riksdagen.

Ordförande

Henrik Wickström, SFP (x) Michael Nyberg, SFP (-)

Vice ordförande

Matilda af Hällström, Saml (x) Kimmo Sasi, Saml (-)
Johan Kvarnström, SDP (x) Carita Henriksson, SDP (-)

Medlem

Catharina von Schoultz, SFP	(-)	Stefan Sandström, SFP	(-)
Kjell Wennström, SFP	(x)	Märta Marjamäki, SFP	(-)
Niklas Mannfolk, SFP	(x)	Solveig Halonen, SFP	(-)
Henrika Franck, SFP	(x)	Peter Hackman, SFP	(-)
Catarina Silvander, SFP	(x)	Antti Koivukangas, SFP	(-)
Susanne Sjöholm, SFP	(x)	Petteri Kaleva, SFP	(-)
Marit Nilsson-Väre SFP	(x)	Monica Asplund, SFP	(-)
Robert Sjöström, SFP	(-)	Johanna Borg, SFP	(x)
Thorolf Sjölund, Saml	(x)	Virva Wahlstedt, Saml	(-)
Michael Berner, Saml	(x)	Annika Warras-Stjernvall, Saml	(-)
Anna Caldén, SDP	(x)	Nils-Johan Englund, SDP	(-)
Anton Nilsson, Åland	(x)	Wille Valve, Åland	(-)
Liz Mattsson, Åland	(x)	Jesper Josefsson, Åland	(-)
Anna Funck, VF	(-)	Katarina Alanko, de gröna	(-)
May-Gret Axell, KD	(x)	Bianca Gräsbeck, VF	(-)

Närvarande tjänstemän:

Christina Gestrin
Stephanie Lindberg
Kristina Beijar
Johan Lindholm
Christine Kotzev
Christina Kroll
Gerd Norrgård

Föredragningslista

§1. Mötet öppnas

Vice ordförande Johan Kvarnström öppnade mötet 14.46.

§2. Stadgeenlighet och beslutsförhet

Beslut:

Mötet konstaterades vara stadgeenligt sammankallat och beslutsfört.

§3. Val av protokolljusterare

Beslut:

Styrelsen valde Marit Nilsson-Väre och May-Gret Axell till protokolljusterare.

§4. Godkännande av föredragningslistan**Beslut:**

Styrelsen godkände föredragningslistan.

§5. Protokoll från föregående möte**Beslut:**

Styrelsen godkände protokollet från mötet 15.10.2024, **bilaga 1**.

§6. Allmänpolitisk diskussion

Ordförande Henrik Wickström anlände 14.49 och övertog ordförandeklubban av andra vice ordförande Johan Kvarnström.

Ordförande **Henrik Wickström** inledde den allmänpolitiska diskussionen. Denna vecka i riksdagen har regeringens proposition om sjukhusnätverket behandlats. Den är inte så alarmerande för jourer där det finns svensk verksamhet, för de har möjlighet att ha jour också i fortsättningen. De jourer som stängs är på mer finska orter. Efter att ha deltagit i utskottsbehandlingen har det klarnat att det behövs starkare skrivelser i lagstiftningen om hur specialsjukvården på svenska ska organiseras i framtiden. Från Folktingets sida har vi lyft fram nationalspråksnämnderna och deras roll, och den respons jag fått från politiker i nämnderna är att nämndens status inte är tillräckligt stark. Man upplever att nämndernas arbete nonchaleras och inte får gehör. Lagen är bra formulerad men verkligheten i praktiken är en annan. Det är viktigt att lyfta fram nämndernas roll mer med tanke på valet och att få i gång en politisk diskussion om dem i början av nästa period.

På grund av sÄrlösningen med specialsjukvården i Nyland centreras makten till Helsingfors och det är svårt att försvara svenska strukturer. Det finns ingen annan väg att gå än att trygga de svenska strukturerna i lagstiftning. Den personal vid Lojo sjukhus som kunnat arbeta på svenska har inte stannat inom HUS, på detta sätt tappas svenskspråkig personal. Egentliga Finlands välfärdsområde har ansvar för att samordna samarbetsavtalet mellan de tvåspråkiga välfärdsområdena. Strukturen fungerar dock inte då Egentliga Finland är så starkt finskspråkigt, man har inte haft möjlighet att se över de svenska strukturerna. Det pågår en diskussion om Pixneklíniken och behovet av att samarbeta över välfärdsområdesgränserna. På mötet med social- och hälsovårdsministeriet i januari kommer vi föra fram detta. Vårdens centraliseringsförordning kommer att uppdateras på nästa års sida och formuleringar för att trygga svenska tjänster bör fås in.

En viss oro finns när vi går mot slutet av året och kommunernas ekonomi är utmanande. Hur syns den dåliga ekonomin i de svenskspråkiga strukturerna? Nu kommer vi säkert att börja se större anpassningsdiskussioner och då är svenskspråkiga strukturer i fara, framför allt där svenska språket är i minoritet. AN-reformen verkställs vid årsskiftet, frågorna nu är hur det praktiskt kommer att komma i gång och hur servicen på svenska ska organiseras. Det blir intressant att följa med när alla kommuner och Kommunförbundet gått ut med att finansieringen är otillräcklig från statens sida.

Det sker också positiva saker, bland annat inom integrationen på svenska. Esbo får nu en integrationskoordinator som ska ansvara för integrationen på svenska. Tjänsten är betydande för regeringens målsättning om att 5 – 10 % ska integreras på svenska i framtiden. Esbos initiativ är

avgörande när majoriteten av invandrarna kommer till huvudstadsregionen. Kanske detta kan leda till bättre servicestigar och servicekedjor gällande integration på svenska.

Funktionshindersservicelagen kommer att behandlas i riksdagen nästa vecka. I utskottsbehandlingen kom sista minuten-ändringar. Orsaken till att lagen sköts upp var att man försökte få in formuleringar som skulle garantera att vanligt åldrande inte omfattas av lagens tillämpningsområde. Om det handlar om vanligt åldrande så tillämpas socialvårdslagen, men då måste vanligt åldrande definieras, vilket är svårt. Denna problematiska formulering togs bort, vilket öppnar för ett tolkningsutrymme för välfärdsområdena när lagen ska verkställas och tillämpningsområdet blev mer omfattande. I betänkandet framgår tydligt att lindriga intellektuella funktionsnedsättningar och barn med nepsydrag omfattas av lagen. Det finns dock en oro på fältet att det strama ekonomiska läget i välfärdsområdena ska leda till att man inte styr klienter till funktionshindersservicelagen trots att man är berättigad till det.

Andra vice ordförande **Johan Kvarnström** konstaterar att HUS sätt att nedmontera specialistsjukvården drabbar den svenska servicen. Då den offentliga vården skärs ned står det klart att även den svenska servicen påverkas. I debatten om sjukhusnätverket i riksmidia väcker speciellt joutren i Raseborg ont blod. Det är en svår balansgång, vi vill att Raseborg ska ha möjlighet att ordna jour dygnet runt, men joutren är redan stängd på grund av välfärdsområdets eget beslut. På finskt håll väcker det ont blod då de mindre finska orterna inte får upprätthålla jour och därför tvingas stänga.

Om det finns en viss rättighet så borde det finnas en motsvarande skyldighet att upprätthålla viss service. HUS borde vara en fullmäktigemodell och inte sammanslutningsmodell när det gäller de mer perifera orterna inom området, då kunde ärenden delegeras till styrelsen och inte till tjänstemännen. Det skulle gynna svenskan i Nyland. Gällande funktionshindersservicelagen är vissa kritiska och vissa är för den, det är bra att läsa betänkandet och även reservationen.

Den fria bildningens ekonomiska utmaningar och yrkesutbildningens nedskärningar påverkar utbildningsutbudet negativt. Axxell i Raseborg lägger för tillfället ned linjer som inte finns annanstans i Finland.

Anna Caldén anser att det är viktigt att Pixnekliniken bevaras. Den svenska strukturen är unik och den pågående utvecklingen att kliniken eventuellt blir tvåspråkig är oroande. Är inte övertygad om att det är en bra lösning att göra den tvåspråkig.

Malmska joutren viktig för de svenskspråkiga. Karlebys jour erbjuder varierande service på svenska.

Gällande tredje sektorns nedskärningar drabbades SAMS av kraftiga nedskärningar gällande den juridiska rådgivningen. Hur man ska lösa frågan om den svenskspråkiga juridiska rådgivningen i framtiden oklart.

Gällande funktionshindersservicelagen skulle gärna regeringen Marins förslag fortsatt gälla. Det fanns en betydande skillnad i regeringen Marins förslag där det var mer tal om jämlikhet och delaktighet. I nuvarande förslag går man lite mer bakåt. Det är bra att grundlagsutskottet sade nej till skrivningen om åldrande. Det finns även en oro att nuvarande förslag ska leda till att vissa tjänster blir avgiftsbelagda. Tjänsterna ska fortsättningsvis vara avgiftsfria. Vissa förbund har varit oroad att vissa grupper kommer att falla bort medan andra förbund tycker lagen är mycket bra.

Kjell Wennström lyfte upp frågan om den fria bildningens framtid. I Åbo finns det krafter som önskar flytta fria bildningen från bildningssektorn till kultursektorn, vilket skulle göra det lättare att slå ihop svenska Arbis med finska Työvis. Om detta sker försvinner den svenska sektionens insyn i frågor som berör Arbis. Sammanslagningen utreds under 2025.

Kjell Wennström hänvisade till att Folktinget har gett ett utlåtande gällande en beredning om lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet hösten 2024. Justitieombudsmannens berättelse år 2023 tar upp ett ärende där den språkliga jämlikheten inte förverkligades fullt ut i en elektronisk myndighetstjänst.

Han sade att det är viktigt att e-tjänsterna erbjuds jämlikt på finska och svenska och att svenskspråkiga personer får digitalt användarstöd på sitt eget språk. Den fria bildningen har en viktig roll i att stödja den äldre befolkningen genom att bland annat erbjuda digitalt användarstöd på svenska.

Den fria bildningen har också en viktig roll gällande förebyggande verksamhet. Förebyggande verksamhet ska i framtiden delas upp mellan välfärdsområdet och kommunerna. I dagens läge finns det inget välfärdsområde som vet hur frågan ska lösas. På finskt håll finns större efterfrågan och intresse för att sköta den förebyggande verksamheten, men på svenskt håll sköts frågan ofta av fria bildningen. Livslångt lärande, integrering på svenska, digitala tjänster är frågor som alla lyfts upp i valprogrammet för välfärdsområdesvalet. Fria bildningen har en nyckelställning i områden där svenskan är i minoritet. Bör lyftas upp i valprogrammet, om inte i att-satserna så åtminstone i punktform.

May-Gret Axell konstaterade att de aktuella nedskärningarna inom yrkesutbildningen samtidigt som läropliktsåldern höjts till aderton resulterar i stora utmaningar. Närundervisningen lider och ersätts av webbaserad undervisning vilket på sikt leder till utanförskap och social inkompetens. Borde läroplikten förkortas igen om vi inte kan erbjuda mer närundervisning?

Johanna Borg berättade att Pixneklíniken diskuterades redan 2017. Kliniken räddades då av de österbottniska kommunerna, framför allt Malax. Idag är situationen svårare när alla välfärdsområden ska spara och tröskeln är hög för att skicka klienter över välfärdsområdesgränserna. Beläggningen vid kliniken är låg, trots att platserna är få. Enheten är dyr för Österbottens välfärdsområde, samtidigt som den är viktig för hela Svenskfinland. Ett förslag är att diskutera med övriga välfärdsområden och Åland om samarbete kring missbrukarvården. Beslutet som nu fattats innebär inte automatiskt att kliniken blir tvåspråkig, utan först ska det utredas hur en tvåspråkig klinik kunde se ut. Administrativt kunde kliniken fungera som en enhet, men avdelningarna måste vara separata och fungera enligt språk. Folktinget kunde ta en aktivare roll i frågan och diskussionen om klinikens framtid måste föras i hela Svenskfinland.

Liz Mattsson höll med Henrik Wickström om att det är viktigt är att få lagstöd för hur den svenska servicen ska tryggas, inte minst i fråga om vård på det egna språket. Ålands räddning är att det svenska språket är lagstadgat på Åland. Samarbeten i Svenskfinland kring de svenska frågorna är allt viktigare.

Catarina Silvander berättade att det är utmanande för svenskan i Karleby när de svenskspråkiga är en rätt liten minoritet. När SOITE sökte ny direktör och det önskades att språkkraven i svenska för direktören skulle ha varit goda kunskaper, röstades detta ned. Rekryteringen i Karleby är över lag utmanande, det är svårt att hitta två- och svenskspråkiga arbetstagare. Vissa sektorer, så som hemvården, fungerar ändå bra på svenska. Allt stöd som kan ges de svenskspråkiga i Karleby tas med tacksamhet emot. Samarbete över regiongränserna behövs kring de svenska frågorna. En plan för den svenskspråkiga verksamheten bereds nu i Soite och en rapport därifrån inväntas.

Ungdomarnas välmående är en fråga som väcker oro. Alla nedskärningar inom ungdomsarbetet kommer att leda till att fler ungdomar faller emellan när stödstrukturerna monteras ned. Idag en mänsklig fråga, på sikt en ekonomisk fråga.

Michael Berner konstaterade att nationalspråksnämndernas arbete beror mycket på vad man själv som politiker gör. Undrar hur aktiva nämnderna är att faktiskt försöka påverka. Psykjouren i Borgå

ska läggas ned för att det inte finns psykiatriker som vill jobba där. Denna svenskspråkiga vård borde absolut finnas kvar.

Ordförande **Henrik Wickström** konstaterade att Finland urbaniseras kraftigt och de som har specialkompetens kommer bo i de större städerna. I Finland finns inte ett sådant system som t.ex. Australien har, där de långa avstånden innebär att man jobbar tre veckor på ett sjukhus och en vecka vid ett annat, för att täcka in servicenätet. Detta borde man fundera på även här. Systemet här utgår från läkarna och inte från kunderna, som måste anpassa sig efter läkarna. På vårt möte med social- och hälsovårdsministeriet borde vi lyfta fram samarbetet mellan områdena och att ministeriet borde se över samarbetsavtalet och att få strukturerna att fungera nationellt. Funktionshindersservicelagen kommer förmodligen diskuteras ännu nästa år, då regeringen vill få in åldersbegränsningen i lagen. Man borde kolla utfallet hur det gått med lagen senast under nästa riksdagsperiod.

Folktingssekreterare **Christina Gestrin** berättade att gällande Pixnekliniken har Folktinget varit i kontakt med Österbottens välfärdsområde och även med Egentliga Finlands välfärdsområde. Egentliga Finlands välfärdsområde har specialuppdraget att samordna samarbetsavtalet när det gäller viss service, bl.a. missbrukarvården. Välfärdsområdena har inte utnyttjat tjänsterna vid Pixnekliniken i tillräckligt stor utsträckning. Om man nu ska utreda möjligheten att göra kliniken tvåspråkig, så måste man även utreda konsekvenserna för det svenska språket. Gällande sjukhusnätverket ser vi ett stort problem med att regeringen möjliggör att jour dygnet runt ska kunna upprätthållas för att garantera de språkliga rättigheterna, men att lägre instanser sedan avslutar verksamheten och därmed går emot avsikten i lagstiftningen. Dessa målsättningar strider då mot varandra. Vi lyfte upp detta i vårt utlåtande till riksdagen.

Ordförande **Henrik Wickström** avslutade med att konstatera att gällande sjukhusnätverket har grundlagskunniga bedömt att när välfärdsområdena har självstyre så blir det svårt för regeringen att gå in och besluta. Många sade att sårlosningen för Nyland kommer att misslyckas. Så blev det också, här finns nu ett demokratiunderskott och det är svårt att beakta allas intressen. I Sverige pågår en diskussion om att staten borde ansvara för specialistsjukvården. Det skulle ha varit bättre här också, för i nuläget fungerar det inte då alla klagar på varandra.

Beslut:

Styrelsen antecknade diskussionen för kännedom.

§7. Ekonomi

Ekonomisk rapport per oktober

Folktingssekreterare **Christina Gestrin** redogjorde för det ekonomiska utfallet per oktober 2024. De stora utgiftsposterna för Svenska dagen och Svenska veckan flyter in i slutet av året. Kassaläget är bra.

Michael Berner konstaterade att Folktinget framför allt är en tvärpolitisk organisation. Ska så mycket pengar sättas på Svenska dagen, om man ser till Folktingets uppdrag?

Folktingssekreterare **Christina Gestrin** berättade att det är tack vare fondernas finansiering som vi kan ordna Svenska dagen och Svenska veckan. Sammanlagt når vi ut till närmare 100 000 personer i samband med evenemangen. Ett av Folktingets uppdrag är att arbeta för de svenskspråkigas kulturella rättigheter.

Catarina Silvander kommenterade att Svenska veckan ger mycket positiv synlighet för det svenska på lokal nivå, vilket underlättar dialogen över språkgränserna också i andra sammanhang.

Thorolf Sjölund ansåg att festen i Borgå var ett av de bästa evenemangen på mycket länge, inte minst när festen i år var en familjefest. Han efterlyste fler fester som sträcker sig över partigränserna.

Beslut:

Styrelsen antecknade det ekonomiska utfallet per oktober (bilaga 2) 2024 för kännedom.

§8. Svenska dagen och Svenska veckan 2024Svenska dagen

Kommunikations- och evenemangsansvarige **Johan Lindholm** informerade om Svenska dagen evenemangen. Svenska dagen festen per nådd person kostade ungefär 2,50 euro. Såväl cheferna på YLE som finansierarna har sagt att det är den bästa festen någonsin. Programmet under festen förnyades rätt långt, vilket var ett lyckat koncept. I år var Svenska dagen en familjefest och medelåldern bland publiken lägre än tidigare. Tittarsiffrorna var i år ovanligt låga, kanske på grund av presidentvalet i USA som inföll natten mot Svenska dagen. Positivt är att de som följt med tv-sändningen har tittat längre än tidigare år. YLE spred aktivt information om Svenska dagen i år och de lokala medierna rapporterade flitigt om festen både före och efter evenemanget.

Svenska veckan

Projektledare **Gerd Norrgård** berättade att svenska veckan kostat under sju euro per person som deltar i programmet. I år firade 28 orter officiellt svenska veckan och responsen på Folktingets cirka 60 kulturevenemang har varit mycket positiv. Av de 28 orterna är 15 språköar och svenska veckans betydelse för språköarna växer varje år. Många orter har aktivt bjudit in åhörare över språkgränserna. Evenemangens sammanlagda antal är cirka 300 och ungefär 21 000 personer har deltagit i evenemangen, vilket motsvarar publikantalet 2023. Målsättningen är att stärka synligheten för Svenska veckan. För tillfället utvärderas Svenska veckan av Majvor Taddele eftersom Svenska kulturfonden begärt att större evenemang ska utvärderas.

Kjell Wennström undrade var festen ska ordnas nästa år och fick veta att festen ordnas på Svenska Teatern i Helsingfors 2025.

Andra vice ordförande **Johan Kvarnström** kommenterade att det i framtiden kunde vara bra att signalera att Folktinget är partipolitiskt oberoende, till exempel genom att ge första viceordförande en roll i tv-sändningen.

Beslut:

Styrelsen antecknade diskussionen för kännedom.

§ 9. Folktingets målsättningar för kommunalvalet och välfärdsområdesvalet 2025

Folktingssekreterare Christina Gestrin berättade om Folktingets målsättningar inför kommunalvalet och välfärdsområdesvalet. Målsättningarna tar fasta på aktuella frågor som berör tillgodoseendet av den svenska servicen i både kommuner och välfärdsområden. Folktinget kommer att ordna två, eller tre, webinarier inför valen. Det första webinariet kommer att handla om social- och hälsovård och språkskydd, det andra om språkbad och det tredje om språkplanering och AI.

Kjell Wennström anser att det är positivt att den tredje sektorns uppgifter lyfts upp inom ramen för målsättningarna. Den fria bildningen är också ett av de viktigaste svenska rummen i många av våra tvåspråkiga kommuner. För tillfället diskuteras stora inbesparingar inom den fria bildningen. I valprogrammen saknas en skrivelse om den fria bildningens betydelse för det svenska i Finland.

Gällande de digitala tjänsterna nämns endast datainsamling i målsättningarna. Inrikesministeriet uppdaterar skrivelsen om hur man ska använda digitala tjänster i kontakten med invånarna och det kunde nämnas i Folktingets valteser att det är viktigt att den digitala servicen fungerar jämnt på svenska och finska.

Niklas Mannfolk sade sig vara glad över att Folktinget lyfter upp frågan om AI i valprogrammen. Kulturministern har uttalat sig om att AI-tjänsterna på såväl finska som svenska bör förbättras.

Mikael Berner konstaterade att i framtiden kan man använda sig av AI för att översätta texter. Det går inte längre att säga att det inte finns resurser för översättningar.

Folktingssekreterare **Christina Gestrin** berättade att det redan nu är vanligt att AI används för översättningar. I fråga om översättningar som används av myndigheterna och i kundsammanhang är AI-översättningarna fortfarande otillräckliga och måste granskas av en tjänsteperson. Översättningarna kan, om de inte kontrolleras, innehålla stora fel.

Beslut:

Styrelsen godkände Folktingets målsättningar för kommunalvalet och välfärdsområdesvalet, **bilaga 3**.

§10. Uppföljning av motioner som antogs vid sessionen 2024

Beslut:

Styrelsen antecknade motionsuppföljningen för kännedom, **bilaga 4**.

§ 11. Internationell verksamhet

Folktingssekreterare **Christina Gestrin** redogjorde för den internationella verksamheten. Sedan senaste möte har Network to Promote Linguistic Diversity (NPLD) haft styrelsemöte och konferens i Barcelona 13-15.11. Temat för konferensen var Digitalization, Artificial Intelligence and Languages: Overview and Opportunities. Anna Jungner-Nordgren och Christina Gestrin deltog. Federal Union of European Minorities (FUEN) ordnade även en konferens med liknande tema i San Sebastian (Baskien) 26–28.11, Christina Gestrin var talare på konferensen. Anna Jungner-Nordgren var inbjuden av Finsk-Norska kulturinstitutet i Oslo som talare på deras evenemang om svenskan i Finland och nynorskan i Norge. Evenemanget var 26.11.

Beslut:

Styrelsen antecknade informationen för kännedom.

§12. Anmälningsärenden

- Tid för inlämning av motioner till folktingssessionen senast den 3 februari 2025. Styrelsen behandlar motionssvaren och sessionshandlingarna på det styrelsemöte som hålls i mars.
- Sessionskallelsen till folktingsledamöterna sänds tidigast den 23 april 2025. Mandatfördelningen fastställs den 22 april 2025.
- Sessionen hålls i Svenska samskolan i Tammerfors den 16–17 maj 2025.

Beslut:

Styrelsen antecknade informationen för kännedom.

§13. Övriga ärenden

Folktingssekreterare Christina Gestrin informerade om Folktingets mandatfördelning inför kommunalvalet år 2025 och berättade att styrelsen tillsatt nämnden som ansvarar för mandatfördelningen. Nämnden inledde sitt arbete i december 2024. I nämnden finns representanter för alla partier inom Folktinget och Centern.

Beslut:

Styrelsen antecknade informationen för kännedom.

§14. Följande möte

Beslut:

Styrelsens bokslutsmöte hålls 19 mars klockan 15.00-17.00 på den digitala plattformen Teams. Den nya styrelsens inledande möte hålls fysiskt onsdagen 11 juni klockan 15.00-17.00.

§15. Mötet avslutas

Ordförande tackade deltagarna för ett aktivt möte och avslutade mötet kl. 16.34.

Johan Kvarnström

Ordförande §1-§4

Henrik Wickström

Ordförande §5-§15

Christina Gestrin

Sekreterare

May-Gret Axell

Protokolljusterare

Marit Nilsson-Väre

Protokolljusterare

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 8 pages before this page
Dokumentet inneholder 8 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 8 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 8 sider før denne side

Detta dokument innehåller 8 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foesatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende